

Thorsted d. 18. april 2018

Skolelederens årsberetning forår 2018

I Thorsted, i 1873 startede man her på stedet en friskole – Thorsted Friskole. Nogle år forinden var man ved Grundlovens indførelse sikret retten som forældre til at vælge sit barns skolegang. Det satte gang i en folkelig bevægelse, hvor man landet over startede friskoler. I Thorsted startede man op efter tanker fra Grundtvig og Kold, som stadig står centralt for skolens virke den dag i dag.

Det er lidt af en præstation, at vi kan holde generalforsamling her i dag – d. 18. april 2018. Meget vand er rindet igennem åen siden dengang og meget har vandet ført med sig, men skolen står stadig og det kan vi være stolte af. Både på egne vegne, men også på de mange generationer, der har båret skolen før os.

En gang imellem kastes en friskole i konflikt. Mange gange har man fra Thorsted kunne se til mens det rasede på andre skoler. Det har været skoler tæt på eller langt fra, men i sidste forår kom det til os.

Konflikter kan tage sig forskellige ud, men de har det til fælles, at de opleves voldsomme – både for de der står i orkanens øje, men også for hele skolefællesskabet. Det kan tage lang tid at komme sig over. Både for den enkelte og for fællesskabet.

I det forgangne år er der gået meget tid med at finde frem til, hvordan det kunne ende på den måde, som det gjorde og hvilken betydning konflikten fik for vores fællesskab. Dette for at kunne sikre en vej videre.

Undervejs blev der sået tvivl om nogle af skolens grundværdier. Den frie samtale og tilliden. I bestyrelsen og på lærerværelset har vi talt meget om, hvad der konkret skal gøres for at bringe skolen videre efter så hård en konflikt.

For lærerene er der forløb i gang og nogle er afsluttede, som skal støtte den enkelte lærer. For bestyrelsen har der også været sat ind med støtte. Dette har været med til at skabe et godt udgangspunkt for dagligdagen og det videre arbejde på Thorsted.

I bestyrelsen arbejdes der frem mod nye muligheder for at føre samtalen om vores skole. Indtil videre har fokus i høj grad været på samtalens form, og vi mødtes i efteråret til samtalecafé. Det er absolut ikke sidste forsøg med nye former for samtale her på Thorsted. Efter forespørgsel om arrangementer om vores værdimæssige udgangspunkt, så er det klart, at vi også ser frem imod at indbyde forskellige talere, der kan tale ind i vores skoletradition. Det kunne være et foredrag om Grundtvig og Kold.

Sidste forår blev der fra den tidligere tilsynsførendes side lagt op til, at skolens tilstand skulle undersøges, så man kunne sikre sig, at vi ikke bevægede os væk fra vores værdigrundlag og at vi overholdte friskoleloven og dansk lovgivning generelt. Han mente ikke, at vi lå inden for rammerne.

Igennem det sidste år har vi været i en løbende dialog med Ombudsmandens kontor, Styrelsen for Kvalitet og Undervisning under Undervisningsministeriet og I valgte i sensommeren en ny tilsynsførende – Dorit Erhardsen. Helt konkret har dialogen foregået både gennem samtaler, skriftlig redegørelse og besøg af både tilsynsførende og fra Undervisningsministeriet.

Konklusionen på den grundige gennemgang vedrørende om skolen lever op til frihed og folkestyrekravet har ikke givet anledning til krav om ændringer på Thorsted Friskole. Ombudsmanden og undervisningsministeriet vil ikke foretage sig yderligere i forhold til sagen.

Jeg vil i det efterfølgende prøve at fortælle om nogle af de tanker, som jeg har – set i forhold til vores grundlag, som vi fortsat skal lave skole ud fra.

En skole båret af relationer – det er mødet mellem mennesker det står og falder med. K. E. Løgstrup

For mig at se, så er en af de vigtige søjler, der bærer vores skolen de menneskelige relationer. Det kan både være børn og voksne imellem, som vi møder det i dagligdagen og undervisningen i skole og børnehave, men også voksen til voksen, som gælder for samarbejdet mellem lærere og pædagoger og forældre og for forældre imellem. – altså mellemmenneskelige relationer.

Den danske teolog og filosof K. E. Løgstrup beskæftiger sig gennem sit mangeårige virke bl.a. med betingelserne og grundlaget for det mellem menneskelige møde. Løgstrup udgav bogen "Den etiske fordring" i 1956. Tankerne kredser om de påbydende krav, der stilles, når vi som mennesker mødes. Løgstrup formulerer den fordring, der ligger i mødet mellem mennesker sådan her:

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."

Løgstrup sætter også flere betingelser op for den etiske fordring - det mellem menneskelige møde. Han tillægger fordringen den egenskab, at den er tavs.

I denne tænkning står tilliden til den anden helt central. Udgangspunktet er, at vi som mennesker ikke kan kræve det som vi ønsker hos den anden. Den enkelte påkræves at påtage sig hele ansvaret for det vi giver videre, og vi skal med hele vores styrke og indbildningskraft give den anden det, vi forestiller os vil være bedst for den anden. Vi må altså gøre, hvad der efter vores egen overbevisning er bedst for den anden og vi kan ikke læne os tilbage og vente på påbud og ønsker fra den anden. Det er for mig en frisættende tanke, der samtidig stiller høje krav til os alle.

Der følger en række konsekvenser med. Bl.a. vil det være sådan, at vi først opdager tabet af tillid, når vi skuffes og ikke modtager eller behandles, som vi havde forventet. Her kan det føles som det logiske at gøre at begynde at stille klare mål og forventninger op over for den anden. Når vi kommer til at gøre det, så oplever jeg, at vi taber kraften og energien i fordringen. Det bliver da ikke længere op til en enkelte at give alt hvad man har at komme med, men i stedet opfylde de konkrete mål, der er blevet opstillet. For meget går tabt.

På skolen, i pasningen og i børnehaven leverer de voksne det bedste de har lært – og det er ikke så lidt endda, men det er ikke altid det vi forventer, for det er op til dem, ud fra skolens værdigrundlag og deres personlige kvaliteter at give jer og børnene, hvad de forestiller sig er det bedste. Derfor tager samtalen sig bedst ud, når vi er nysgerrige overfor hinanden.

Vi undres og forundres over de andres valg og via samtalen bliver vi klogere på, hvilke overvejelser og refleksioner, der ligger til grund for handlingen og undervisningen.

Et konkret eksempel på oplevelsen af den etiske fordring som værende tavs, gives særlig stærkt, når vi tager på tur til Tandrup Tipi. Børnene tager af sted med os og hinanden, men i høj grad er de på tur med deres passer. På turen skal de to passere skabe tryghed for hinanden. Den lille kan ikke formulere sit behov, men den store, der oplever den lille med hjemve, kan se, at det kræver noget af ham eller hende. Det kan være en godnathistorie, en fodboldkamp på en presenning med sæbevand, at få skiftet til rent og tørt tøj eller noget helt fjerde. Alle sammen konkrete handlinger, der giver mulighed for at genskabe tryghed og glæde hos begge. De store agerer ud fra fornemmelsen af, at de skal gøre noget og de forestiller sig, hvad der vil kunne hjælpe de små.

På samme måde giver denne tænkning nogle fantastiske muligheder for samarbejdet de voksne imellem. Vores samarbejde må bygge på den sikre overbevisning, at den anden vil gøre sit bedste for børnene og for skolen. Vi forsøger at undgå at lukke den andens handlemuligheder ved at stille præcise krav og i stedet, i tillid, modtage, hvad der gives. Her kan vi glædes og forundres.

Skole/hjem samarbejdet

Vi forholder os løbende til samarbejdet mellem lærere og forældre. For to år siden indførte vi et årligt hjemmebesøg, der skulle sikre, at alle hjem én gang om året fik besøg af en lærer. En af tankerne bag denne ordning er, at vi ønsker at skabe forskellige rum omkring den samtale, der er om jeres børns skolegang. Det er vigtigt for os, at I som forældre har mulighed for at tale sammen med os om det der ligger jer på sinde. Da alle hjem kun får besøg af én lærer, så kan samtalen også være anledning til at aftale yderligere møder med en eller flere af de lærere, der har jeres børn. Det kan være fag- eller klasselærere.

Vi kan se, at hjemmebesøgene foregår på meget forskellige måder. Nogle steder er børnene med under hele samtalen, andre steder er samtalen mellem de voksne. Der kan blive brugt en del tid på at vise værelser, husdyr, legetøj eller andre spændende ting frem. Det er alt sammen fint,

men først og fremmest, så er det vigtigt at understrege, at besøget skal være med til at sikre jeres mulighed for at få talt med os om det der for jer er vigtigt i forhold til jeres børns skolegang her på Thorsted Friskole.

Vi er en Grundtvig/Koldsk friskole

Vores forhåbninger for børnene på Thorsted Friskole, kan være de samme, som på de fleste skoler i landet. Det fremgår af vores værdigrundlag, som ikke ligger langt fra folkeskolens formålsparagraf. Det er i høj grad vores tilgang igennem vores menneskesyn og det forpligtende fællesskab, der skiller os ud. Vi bygger på en særlig tradition og et særligt tankegods. Vi er en Grundtvig/Koldsk friskole, som tager sit afsæt i de Grundtvig/Koldske skoletanker, som i et moderne udtryk kan beskrives som *begejstringens pædagogik*.

Grundtvig er, bredt anerkendt, den danske forfatter med den største skriftlige produktion. På trods af det, så står *det levende ord* helt centralt for Grundtvig. Den store omvendelse, ja, den indre revolution frem imod de tanker vi i dag driver skole på, sker via nogle egentlig ret banale oplevelser, men som får helt afgørende betydning for dansk skoletradition og faktisk også hele det danske samfund. Jeg vil her fortælle om tre hændelser. Først skal vi til England, som Grundtvig besøgte da han i 1829 for tildelt rejsestipendier af kongen. Han skal egentlig studere nogle ældre tekster, men det bliver to oplevelser, der for Grundtvig bliver banebrydende.

Det er forunderligt, at tænke på, at helt tilfældige begivenheder får så central en betydning for både skole og samfund i Danmark.

Det, at vi aktivt tager del i skolens liv gennem arbejdsaftener, Julebazar, rengøring, forårsfest, arbejds hold, søndagsfodbold og mere til, er en tanke, der opstår hos Grundtvig gennem sine besøg på Cambridge universitetet. Her oplever han for første gang en helt anden tone imellem universitetslærere og studerende end han gennem sin skolegang hjemme i Danmark kunne huske. Her har man en nærmest kammeratlig omgangstone og man mødes ikke bare i undervisningen, men også på sportspladsen, til spisningen og til samtaler om aftenen. Der er et fællesskab.

Vi har ikke kun børnenes skolegang til fælles, det er et fællesskab, der viser sig i mange forskellige sammenhænge.

Den gnist, der vækker kærligheden til menneskelivet og senere sætter livsoplysningen central i skoletankerne hos Grundtvig, kan i høj grad føres tilbage til blot en enkelt samtale, som Grundtvig fører med den bedårende unge lægefrue Clara Bolton. Emnet for samtalen kredser om spørgsmålet: Hvad er meningen med livet – og hvordan skal det leves? Her præsenteres Grundtvig for et helt andet menneskeideal, end det han havde med fra sin opvækst. Grundtvig gjorde sig, i samtalen, til talsmand for et kristent livssyn, der rummede reminiscenser af et pilgrimssyn – den livsfornægtende helgen, der blot har den evige salighed for øje. For Clara Bolton repræsenterer pilgrimssynet et forræderisk livsfjendskab. Man forholder sig til livet som en pakke, som man ikke ønsker at pakke ud. For hende findes idealet hos de mennesker, som man møder i de græske tragedier og i den nordiske sagnkreds – mennesket, der stolt tager sin skæbne på sig og ærligt lever sit liv med den glæde og smerte, som uundværligt følger med.

Den sidste af de tre oplevelser, som også viser sig i hverdagen på Thorsted Friskole, finder sted under en række af foredrag, som Grundtvig opfordres til at holde efter ophævelsen af den personlige censur, som han i en årrække var underlagt. Det er de såkaldte *Mands minde* foredrag. Det er historiske foredrag, hvor han frit kan tale om sine tanker og oplevelser uden for en kirkelig sammenhæng. Her fornemmer Grundtvig for første gang virkningen af *det levende ord*, som senere bliver et afgørende element på fri- og højskoler. Ved et af foredragene sker der endda det, at tilhørerne spontant bryder ud i sang, efter Grundtvig levende har fortalt om Danmark under Napoleonskrigene. Herfra har vi morgensang og fortælletimerne.

Det økonomiske resultat

Efter to år med et samlet overskud på mere end 1.800.000 kr. rammer vi i år et overskud på 314.000 kr. Det er først og fremmest et resultat af øgede investeringer. Det har været i en bus, som er købt kontant, men mere er det et resultat flere ansatte. Vi øger med mere end to fuldtidsstillinger set i forhold til 2016. Vi vedholder at investere i mennesker, fordi vi ved, at det er helt afgørende for at drive skole og børnehave på den måde, som vi ønsker.

Tak til bestyrelsen, alle ansatte, forældre og støttekreds

Tusind tak til bestyrelsen for en stor indsats. Det har været et år, hvor vi har set meget til hinanden. Jeg mener, at det er vigtigt at nævne her på generalforsamlingen, at skolen har en hårdtarbejdende bestyrelse, der utrætteligt arbejder for skolens bedste. I bestyrelsen er der et fantastisk arbejdsklima, hvor sager, der berører skolen bliver vendt og drejet, og processen hvor alle inddrages munder ud i fælles beslutninger. Det kommer ikke altid let, men tilliden og ukueligheden sikrer, at vi altid når til enighed. En stor tak for vores samarbejde og jeres støtte.

For mine kolleger bøjer jeg mig i støvet. Det er en sand fornøjelse at drive skole og børnehave sammen med jer. Jeres glæde og begejstring smitter – ikke kun mig, den ses også tydeligt hos børnene.

Hvis det engang imellem går tabt i hverdagen, så skal det i hvert fald nævnes her. Tusind tak til jer forældre. I sender hver dag jeres kæreste eye til os. Med tillid og engagement løfter i Thorsted Friskole og Askehuset til noget helt særligt. Hvor er det rart at mærke, hvordan i støtter op om skolen og alle ansatte. Også tak til alle jer i støttekredsen, fordi I vedbliver med at være en del af vores fællesskab her i aften, til arbejdsaftener, julebazar og i hverdagen.

Episoder fra hverdagen på Thorsted og fra lejrskoler

Mandag d. 9. april havde vi besøg af Peter, der er præst ved Klim-Hannæs Valgmenighed og som tager sig af præstebørnene her på Thorsted. Senere på dagen havde vi også besøg af Vokalselskabet Glas, som synger nordisk a cappella.

Peter fortalte den grumme historie om Jomsvikingerne og om hvordan deres sidste ord og eftermæle var vigtigere end deres eget liv. Lidt af en barsk start på dagen, hvor ingen detalje fra hverken halshugninger eller storslag var udeladt – men også en fantastisk fortælling.

Efter tre timer ude i klasserne kom så Vokalselskabet Glas og fremførte nordisk a cappella, hvor de blandt andet sang om Ebbe Skammelsøn, der stammede her fra Thy. På smukkeste vis var vi sat ind i vores historie. Vi sad midt i en malstrøm af vold og ære med voldsomme billeder for vores indre blik og vi blev henført af smukke stemmer til svigt og kærlighed. En vidunderlig dag, hvor historiens vingesus gav vind i håret og måske endda luft under vingerne.

På lejrture har vi nogle fantastiske oplevelser, som sætter sig spor i både børn og voksne. Når vi fortsat vælger at prioritere at komme af sted på lejrture med jeres børn, så er det fordi, at der kan ske noget særligt, når vi er af sted sammen. Noget, som er anderledes end det, der sker hjemme på skolen. Det er lige som om vores sanser er vakt på en anden måde. Det er sket ved flere lejligheder, at vi spontant bliver kontaktet af andre voksne, der er meget interesserede i at få at vide, hvem vi er og hvor vi kommer fra. Selv i et kort møde, så ser de noget særligt i jeres børn og i det fællesskab, som de er en del af.

Som bare et enkelt eksempel, så har vi før fået et kilo matador-mix med hjem til busturen. Det var en gave fra Camping-mutter, der ved afrejse måtte fortælle til os, hvor fantastisk en oplevelse det havde været, både for dem som værtspar, men også for resten af gæsterne på campingpladsen, at have besøg af jeres børn. Børnene havde været søde og åbne på en måde, som de aldrig tidligere havde oplevet.

I foråret havde Tina og jeg trukket det længste strå, og måtte derfor tage med 8./9. klasse til Paris. Det blev en helt og aldeles fantastisk dannelsesrejse for os alle – både unge og voksne. Af flere højdepunkter vil jer her nævne et.

Tirsdag aften efter kl. 22 spiste vi på autentisk fransk restaurant i latinerkvarteret. Af de mange franske specialiteter, som vi fik serveret var bl.a. foie gras og snegle. Med stor fornøjelse - og til tider også en del skepsis indtog vi måltidet. Mætte og veltilpas slentrede vi gennem latinerkvarteret og nød de musikalske indslag fra gademusikanterne. Vi fortsatte gennem latinerkvarteret og kom ned til bredden af Seinen. Selv om der var et stykke vej at gå, så nød vi dagens sidste time mens stjernerne og byens lys funkede om kap. Storbyens pulserende liv, hinandens selskab og Seinens rolige strøm omfavnede os og gav os alle et minde for livet.

*Skoleleder på Thorsted Friskole
Mads Madsen*